

УДК 929(477.54)
ББК Т63.3(4Укр-4Хар-2)
Д890(4УКР-4ХАР)

**ПУСТОВОЙТ ВАСИЛЬ СТЕПАНОВИЧ
(1886–1972)**

Полях Є. В.

Зміївське наукове краєзнавче товариство

Полях Е. В. Пустовойт Василий Степанович (1886–1972)

Аннотация. Настоящей биографической статьёй мы продолжаем серию работ, посвящённых знаменитым уроженцам Змиевского края Слободской Украины. В представленной статье автор описала жизненный путь дважды Героя Социалистического Труда академика Василия Степановича Пустовойта. На основе литературы и ресурсов Интернета показана трудовая и научно-исследовательская деятельность учёного.

Ключевые слова: Змиевской уезд, село Тарановка, биографика, масличные культуры, Герой Социалистического Труда.

Polyakh E. V. Pustovoit Vasiliy Stepanovich (1886–1972)

Annotation. By this biographical article, we continue a series of works dedicated to the famous natives of the Zmiev region of the Sloboda Ukraine. In the presented article the author described the way of life of twice the Hero of Socialist Labor academician Vasiliy Stepanovich Pustovoit. On the basis of literature and Internet resources, the labor and research activities of the person being researched is shown.

Key words: Zmiev county, Taranovka village, biography, oilseeds, Hero of Socialist Labor.

Василь Степанович Пустовойт народився 14 січня 1886 року в с. Таранівка Зміївського повіту Харківської губернії. Українець. Закінчив Таранівську церковнопарафіяльну школу і 6-класне Зміївське ремісниче училище. У 1907 році закінчив Харківське землеробське училище, а в 1908 році – педагогічний клас при ньому.

У 1908–1918 роках – викладач Кубанської військової сільськогосподарської школи (з 1909 року був помічником керуючого школою). За сумісництвом працював агрономом в станиці Петропавлівська (Курганінський район Краснодарського краю). Для захисту від шкідників впровадив на Кубані протруєння насіння пшениці перед посадкою.

У 1918–1924 роках – викладач Кубанського сільськогосподарського технікуму. У 1926 році закінчив

Кубанський сільськогосподарський інститут. У 1926–1930 роках – завідувач кафедри генетики, селекції та насінництва Кубанського сільськогосподарського інституту. У 1912 році Василь Степанович організував при Кубанської сільськогосподарській школі дослідно-селекційне поле «Круглик», яке 1932 року було реорганізовано у Всесоюзний науково-дослідний інститут олійних культур. Тут майбутній академік проводив досліді з соняшником, озимою пшеницею, житом, просом, кукурудзою і рициною. З 1924 року керував селекційною станцією олійних культур. У липні 1926 року отримує диплом вченого агронома, а у вересні цього року Пустовойта обирають завідуючим кафедрою генетики, селекції та насінництва.

У серпні 1930 року вчений був заарештований за недостовірним доносом

і засуджений на 10 років таборів. Але і у таборі Василь Степанович не полишає улюбленої справи – займається селекцією місцевих культур. У травні 1934 року він був достроково звільнений і призначений директором Центрального дослідного поля Карлаг (Карагандинського табору). Тут Пустовойт на створеному ним дослідному полі вивів урожайний сорт жита і два види проса («долинські»).

Рис. 1. Василь Степанович Пустовойт

З травня 1936 року В. С. Пустовойт – завідувач відділом селекції і насінництва олійних культур і лабораторією селекції соняшнику Всесоюзного науково-дослідного інституту олійних культур (місто Краснодар). Був одним з ініціаторів селекції соняшнику на високу олійність. Розробив нові високоефективні системи селекції поліпшення насінництва соняшнику. Створив 34 сорти соняшнику («Круглик А-14», «ВНІМК 3519», «ВНІМК 6540», «ВНІМК 8883», «Передовик», «Салют», «Зміна» та ін.). З 1974 року в СРСР сорти соняшнику селекції

В. С. Пустовойта займали більше 4 млн. га, за кордоном – більше 1 млн. га сортових посівів цієї культури. Розробляв питання агротехніки та селекції соняшнику, пшениці та кукурудзи, досліджував проблеми землеробства і рослинництва. Заклав новий напрямок в селекції соняшнику на якість масла з використанням міжлінійної гібридизації, яке завершилося створенням першого в світі високоолеїнового сорту «Первісток». Успішно вирішив проблему створення стійких до хвороб сортів соняшнику. В. С. Пустовойт розробив нову систему насінництва соняшнику, засновану на щорічному сортооновленні.

За особливі заслуги в розвитку сільського господарства і досягнення високих показників з виробництва продуктів сільського господарства Указом Президії Верховної Ради СРСР від 31 жовтня 1957 року Пустовойту Василю Степановичу присвоєно звання Героя Соціалістичної Праці з врученням ордена Леніна і золотої медалі «Серп і Молот». На основі своєї багаторічної діяльності 1960 року захистив докторську дисертацію з сільськогосподарських наук. За видатні заслуги в розвитку сільськогосподарської науки, виведення та впровадження у виробництво високоолійних сортів соняшнику Указом Президії Верховної Ради СРСР від 10 квітня 1963 року Пустовойт Василь Степанович нагороджений другою золотою медаллю «Серп і Молот». За свою науково-дослідницьку працю вчений був також нагороджений трьома орденами Леніна (1956, 1957, 1966), орденами Жовтневої Революції (1971), Трудового Червоного Прапора (1946), двома орденами «Знак Пошани» (1952, 1954), медалями, іноземними орденами, Сталінською (1946) та Ленінською (1959) преміями. 1969 року отримав звання Заслужений діяч науки РРФСР.

1956 року Василь Степанович Пустовойт балотувався та був обраний

академіком Всесоюзної академії сільськогосподарських наук імені Леніна, з 1969 року – академіком Академії наук СРСР. Депутат Верховної Ради Української РСР III–V-го і VIII-го скликань (в 1950–1962 роках і з 1972 року).

За роки плідної діяльності В. С. Пустовойтом опубліковано 160 наукових робіт, включаючи 15 книг і брошур:

- Возделывание масличного подсолнечника. – Ростов-на-Дону, 1916 (второе издание – Краснодар, 1924);
- Подсолнечник и его возделывание на Кубани. – Краснодар, 1926;
- Селекция подсолнечника. – Краснодар, 1940;
- Масличные и эфиромасличные культуры / Под общей редакцией В. С. Пустовойта. – М., 1963;
- Избранные труды. – М., 1966;
- Руководство по селекции и семеноводству масличных культур / Под общей редакцией В. С. Пустовойта. – М., 1967;
- Приёмы выращивания семян подсолнечника. – Краснодар, 1969 та ін.

Дочка Василя Степановича, Галина Василівна Пустовойт, – доктор сільськогосподарських наук. У 1972–1988 роках завідувала відділом селекції сортів соняшнику Всесоюзного науково-дослідного інституту олійних культур. Вперше в світі отримала фертильні гібриди між культурним і дикорослими видами соняшнику. Нагороджена орденами Леніна, Трудового Червоного Прапора і «Знак Пошани».

Помер В. С. Пустовойт 11 жовтня 1972 року. Похований на Слов'янському кладовищі в Краснодарі. Бронзовий бюст Героя СРСР В. С. Пустовойта встановлений на території Всесоюзного науково-дослідного інституту олійних культур, що

носить його ім'я. Також бюст академіка встановлений на території Кубанського аграрного університету. Ім'ям Героя названі вулиці в Краснодарі та Армавірі (Краснодарський край, Росія). Також в честь нього названий російський танкер «Академік Пустовойт». Іменем В. С. Пустовойта названо муніципальну загальноосвітню установу «Середня загальноосвітня школа №100» міста Краснодара.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Бардарым В. П. Радетели Земли Кубанской. – Краснодар, 1986.
 2. Герои Социалистического Труда : Биобиблиографический словарь / Сост. М. В. Музалевский и А. Л. Дёмин. – М. : Кавалер, 2007. – Т. 1 : Земледельцы.
 3. Дикань А. П. Золотые звёзды Харьковщины / А. П. Дикань. – Х., 2009. – С. 368–369.
 4. Коловрат Ю. А. Знаменитые змиєвчане. Академик Василий Степанович Пустовойт (2/14 января 1886 † 11 октября 1972) // История Змиєвского края. – Змиєв. – URL : <https://colovrat.at.ua/publ/8-1-0-86> (дата обращения 22.07.2017).
 5. Пальман В. И. Продолжение следует. – М., 1972.
 6. Пустовойт Василий Степанович // Герои страны. – URL : http://www.warheroes.ru/hero/hero.asp?Hero_id=11969 (дата обращения 22.07.2017).
- Вікіпедія*
7. Пустовойт, Василий Степанович // Википедия – свободная энциклопедия. – URL : http://ru.wikipedia.org/wiki/Пустовойт_Василий_Степанович (дата обращения 22.07.2017).

ДЖЕРЕЛО ІЛЮСТРАЦІЇ

- Рис. 1.** Пустовойт, Василий Степанович // Российская академия наук. – URL : http://www.ras.ru/win/db/show_per.asp?P=id-51851.ln-ru (дата обращения 22.07.2017).